

Veřejné finance

Daňová soustava

Eva Tomášková

Daň

- povinná
- nenávratná
- neekvivalentní
- pravidelně se opakující
- zákonem stanovená platba do veřejného rozpočtu

Daňová pravomoc

Celková daňová povinnost

Daňová kvóta

Daňová kvóta v zemích OECD

Daňové zatížení v členských zemích OECD
(v procentech k HDP)

Země	Daňové zatížení	Země	Daňové zatížení
Meziko	18,9	Španělsko	36,5
Jižní Korea	27,2	Island	36,5
Japonsko	27,3	Velká Británie	37,1
Litva	28,7	Portugalsko	38,1
USA	28,9	Řecko	38,6
Lotyšsko	29,1	Maďarsko	39,2
Austrálie	30,1	Nizozemí	39,3
Švýcarsko	30,6	Slowinsko	40,3
Slovensko	30,9	Německo	41,7
Irsko	31,2	Lucembursko	42,3
Estonsko	33,4	Itálie	43,2
Nový Zéland	33,8	Norsko	43,3
Malta	34,2	Rakousko	44,8
Kypr	34,3	Finsko	45,1
Kanada	35,1	Francie	45,7
Polsko	35,8	Belgie	48,1
Česko	36,2	Dánsko	49,8
Turecko	36,5	Švédsko	51,4

Pramen: Eurostat a OECD

Daňová soustava

■ *důchodové daně*

- nejmladší daně
- obsahují sociální prvky, od kterých je postupně upouštěno
- záporná důchodová daň

■ *spotřební daně*

- nerespektují důchodovou situaci dlužníka
- v současné době jsou zařazeny především z fiskálních důvodů – jsou stabilním příjmem

■ *majetkové daně*

- jsou historicky nejdéle využívaným typem daní
- využívají se z důvodu stability jejich výnosu, ačkoliv výnos je minimální
- u majetkových daní je zpravidla nemožný daňový únik
- nerespektují důchodovou situaci poplatníka daně

Náležitosti daně

- zdaňovací období
- subjekt daně (poplatník daně, plátce daně)
- předmět daně (příjem, majetek, spotřeba výrobků a služeb)
- způsob výpočtu základu daně
- sazba daně (pevná, procentní – lineární, progresivní, degresivní)
- nezdanitelné minimum ze základu daně (např. daň z příjmů FO)
- co není předmětem daně
- osvobození od daně
- slevy na dani
- způsob placení daně (jednorázově, zálohami s následným vyrovnáním, splátkami již vyměřené daně)
- splatnost daně
- místo výběru daně

Lafferova křivka

- Vztah mezi mírou zdanění a daňovým výnosem

Společné rysy daňových reforem

- princip spravedlnosti, efektivnosti daní a jednoduchosti a průhlednosti daňového systému
- snižovat daňové zatížení, snížit daňovou kvótu
- zároveň zajistit, aby neklesal daňový výnos
- snížit intenzitu zdanění podnikové sféry
- u individuální důchodové daně snížit počet pásem progrese
- posílit využívání nepřímých spotřebních daní
- přejít na využívání univerzálních daní
- omezit přerozdělování v rozpočtové soustavě
- omezovat možnosti daňových úniků a obcházení daňových zákonů

Daňové příjmy v ČR

■ Přímé

■ *z příjmů*

- DPFO
- DPPO

■ *majetkové*

- z nemovitostí
- silniční
- dědická
- darovací
- z převodu nemovitostí

■ Nepřímé

■ *univerzální*

- DPH

■ *specifické*

- spotřební daně

■ Další platby mající charakter daní

Daňové principy

- Spravedlnost
- Efektivnost
- Perfektnost a průhlednost
- Daňová jistota

Spravedlnost v daňové teorii

- schopnost platit daň – každý subjekt by měl přispívat k financování veřejných statků podle své platební schopnosti
- užitek ze zdanění – jednotlivec má platit takovou daň, která je rovna užitku ze zdanění v podobě různých veřejných statků, které pro něj stát zabezpečuje

Spravedlnost v daňové teorii

- Vertikální spravedlnost
  - poplatník s větší schopností platit daň by měl platit vyšší daň než poplatník s nižší schopností platit daň.
  - mírně progresivní sazby daně
- Horizontální spravedlnost
  - poplatníci se stejnou schopností platit daň by měli platit stejně velkou daň bez ohledu na pohlaví, rasu, věk

Distribuční důsledky daní

- Lorenzova křivka
  - měří rozdělování příjmů před zdaněním a po něm

Efektivnost daní

- maximalizace daňových výnosů, při pevně daných nákladech (alokační)
- efektivnost ve významu minimalizace nákladů při pevně daných daňových výnosech (technická)

Daňové břemeno

Daňové břemeno = daň + nadměrné daňové břemeno
+ administrativní náklady

- *nedistorzní daně* – paušální daně - nedochází k substituci, má pouze důchodový efekt (např. DPH)
- *daně distorzní* - snižují disponibilní důchod poplatníků – tzn. způsobují důchodový efekt, ovlivňují i jednání poplatníka a způsobují i substituční efekt.

Změnou chování je možné se vyhnout dani, ne však nákladům daně.

Důchodový a substituční efekt

- Důchodový efekt
  - má za následek rozpočtové omezení poplatníka
- Substituční efekt
  - změna preferencí poplatníka daně ve vztahu se změnou mezního užítku
  - způsobuje újmu:
    - poplatníku daně – ztráta času, pocit menšího užítku z výrobku, finanční ztrátu apod.
    - státu – vybere menší objem daňového výnosu

= nadměrné daňové břemeno

škoda privátního sektoru > přínos veřejného sektoru

Přímé administrativní náklady

- přímo spojené se správou a výběrem daní
- jsou snadno zjistitelné
- rostou se složitostí daňového systému
- současný stav:
  - ve vyspělých zemích obvykle mezi 0,5 % až 1,5 %
  - zpráva OECD (2000): ČR 2,5-krát více daňových úředníků než je průměr OECD
  - zpráva OECD (2005): ČR náklady českého „daňového“ systému jsou 2,5 %

Nepřímé administrativní náklady

- náklady soukromého sektoru, které souvisejí s vypočtením daňové povinnosti a zaplacením daně
- náklady zvané též „vyvolané“ a jako takové hůře vyčíslitelné
- několikanásobně vyšší než přímé administrativní náklady
- rostou se složitostí daně

Daňové úniky

- legální
  - existence děr v daňových zákonech
  - poplatník se snaží optimalizovat svou ekonomickou aktivitu a daňovou povinnost (přenést své sídlo do „daňového ráje“)
- nelegální
  - porušení zákonů (chtěné i nechtěné), za účelem nižší daňové povinnosti
  - míra daňových úniků závisí na „zisku“, pravděpodobnosti odhalení a výši trestu

Způsoby nelegálních daňových úniků

- pašování zboží
  - Na Slovensku tvořily nelegální cigarety cca 50 % všech prodejů, v Polsku a Maďarsku představuje asi 1/3, v ČR 10 %.
- nízká cena celně deklarováného zboží
  - např. džíny za 8 Kč
- vydávání dováženého či vyváženého zboží za jiné zboží s nižší sazbou
  - dovoz lulkového a dýmkového tabáku - použití jako cigaretový
- dodávka služeb za vyšší ceny než je cena skutečná (Transfer Pricing)

Nejvýznamnější daňové úniky v ČR

■ LTO

- odhadovaný nezákonný zisk - 60 mld. Kč

■ „rumová aféra“ - rum pro vývoz

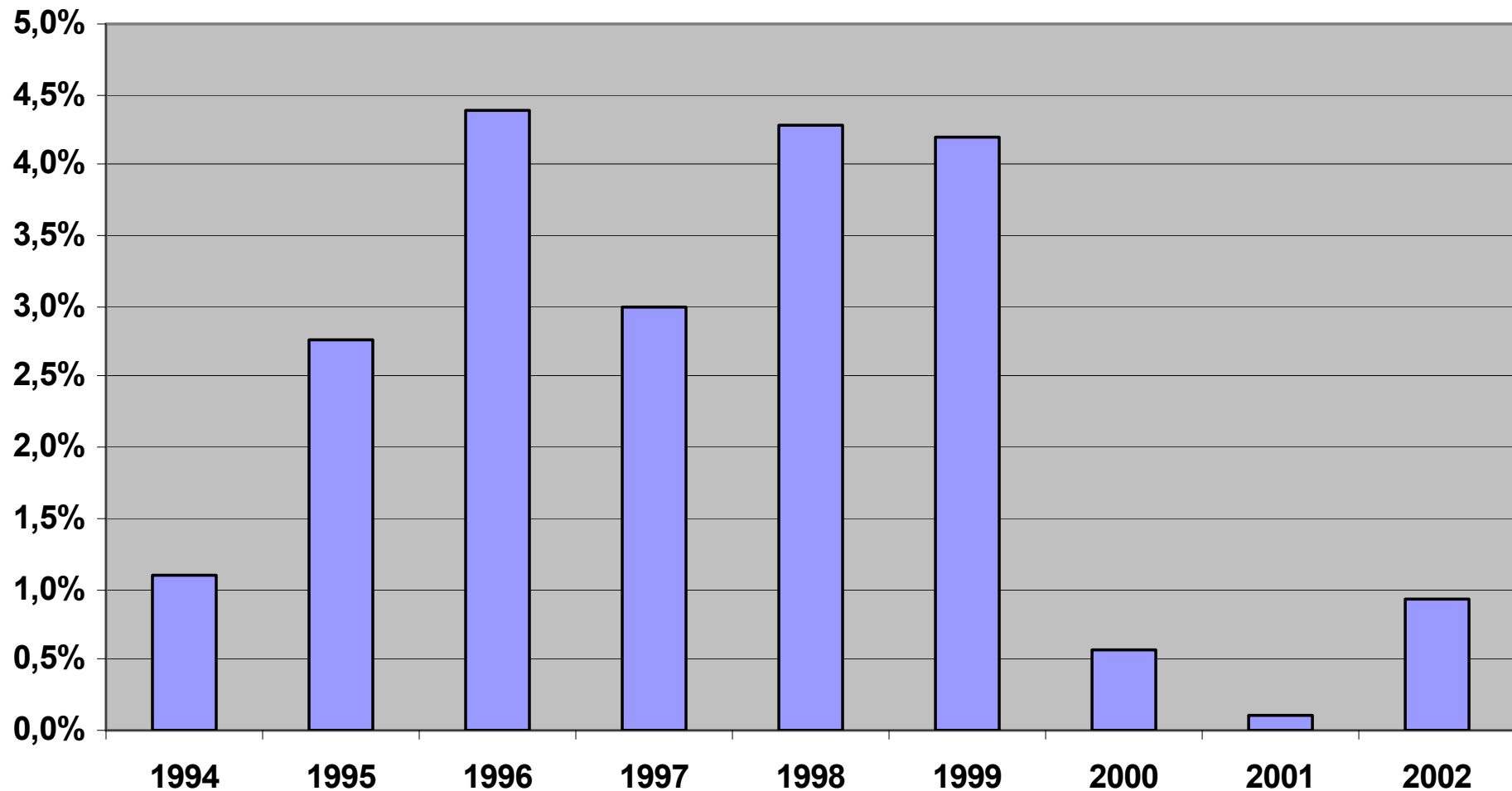
- odhadovaný nezákonný zisk - 12 mld. Kč

■ „obchody“ s alfafetoproteinem

- odhadovaný nezákonný zisk - 12 mld. Kč)

Vývoj daňových úniků v ČR

Podíl meziročního přírůstku daňových nedoplatků na ročním inkasu daní
ve správě finančních a celních úřadů

Pramen: www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/P03_doc.doc

Daňový přesun

- dopředu
  - na odběratele, spotřebitele (vyšší prodejní cena)
- dozadu
  - na dodavatele, výrobce (nižší dohodnuté nákupní ceny)
- dopředu i dozadu

Výše daňového přesunu

- poměrná (částecná)
  - plná (100 %)
  - nulová
  - více než 100 % (např. při monopolní struktuře)
-
- Ramseyovo daňové pravidlo - největší daně na co nejméně elastickou nabídku a poptávku

Děkuji za Vaši pozornost. 😊